

Jesús Navarro, Ana Ramón, Teresa Torregrosa eta Marta Suárez Tostado

Alacanteko Unibertsitatea

Maria Jesus Such Devesa

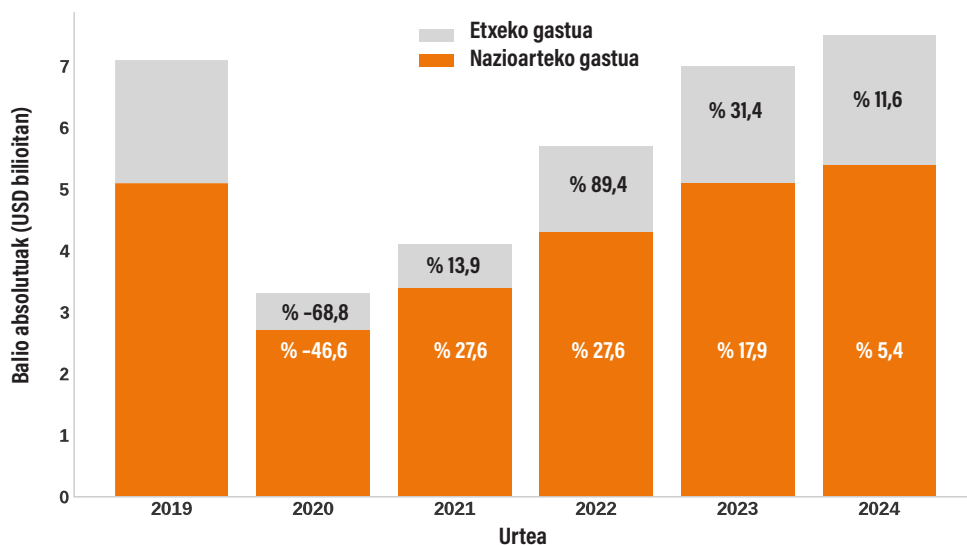
Alcaláko Unibertsitatea

Sarrera

Turismoaren ezaugarri nagusia zeharkako jarduera izatea da: nazioarteko mugikortasuna, kultur kontsumoa, higiezinaren inbertsioa, enplegu intentsiboa, baliabide naturalen ustiapena eta espazio publikoaren erabilera uztartzen ditu. Horregatik, eraldaketa ekonomiko eta sozialeko prozesu zabalaren **barometro bikaina** da, globalizazio neoliberaletik hasi eta larrialdi klimatikora artekoa. Eboluzio horrek trantsizioan dagoen nazioarteko sistema baten tentsioak islatu ez ezik, areagotu ere egiten ditu.

Gero eta ezegonkorragoa den mundu honetan, turismoak bere posizioa sendotu du, ekonomia globalaren motor handienetakoa den aldetik. Dagoeneko, munduko BPGren % 10 da, eta enplegu globalaren % 10 baino gehiago, eta bisitarien zifra errekorrak izan ditu, COVID-19ak eragindako krisiaren ondorengo susperraldi azkarrarekin. Suspertzeko gaitasun hori erresilientziaren sinbolotzat goratu da, baina, era berean, agerian utzi du gero eta mendekotasun handiagoa duela eredu hauskor batekiko, XXI. mendeko tentsio politiko, sozial eta ekologikoekiko zaurgarri den ereduarekiko.

1. irudia. Turismoan egiten den etxeko eta nazioarteko gastua (2019-2024)

Iturria: geuk egina, WTTC eta Oxford Economics oinarri hartuta.

Hedapen-ziklo berri hori, hala ere, ezegonkortasun politikoa, eskualdeko gatazkak, merkataritza-tentsioak eta klima-krisia nagusi diren testuinguruan gertatzen ari da. Eta horrek guztiak premiazko galderak planteatzen ditu: nola eragiten diote logika

geopolitiko berriek turismoari? Prest al dago sektorea desglobalizazio selektiboak, nazionalismoen itzulerak eta nazioarteko mugimenduen konplexutasun gero eta handiagoak markatutako agertoki baterako?

Geopolitika aldakorra

Azken hamarkadetan, merkataritzaren liberalizazioak eta mugen irekierak bultzaturiko hedapena izan da, baina egungo geopolitika aldakorragoa da, osasun-krisi globalekin, irekita dauden gatazkekin, etengabeko tentsio diplomatikoekin eta nazionalismoen berpizte batekin. Logika berri horrek ez du globalizazioaren amaiera ekarri, baina gero eta muga agerikoagoak ezarri ditu, batez ere pertsonen mugikortasunari, ondasunen merkataritzari eta harreman diplomatikoei dagokienez.

Hamarkadaren hasiera oso nahasia izan zen turismo globalerako. **COVID-19**aren pandemiak hainbat ondorio eragin zituen: mugak ia erabat ixtea, herrialdeen arteko mugikortasunari begira mugak ezartzea, eta nazioarteko joan-etorriak inoiz baino gehiago amiltzea. 2020an, **nazioarteko turistek kopuruak % 72 egin zuen behera**, bisitarien iritsierak aurreko urtean baino 1.100 milioi gutxiago izan ziren, Turismoaren Mundu Erakundearen (TME) datuen arabera. **Nazioarteko turismoak eragindako sarrerak % 60 baino gehiago jaitsi ziren**, eta horrek 930.000 milioi dolar inguruko uzkurtzea ekarri zuen munduko ekonomian. Osasun-krisiak gehien kolpatu zuen sektoreetako bat izan zen; eragin zuzena izan zuen milioika enplegutuan eta turismoarekiko mendekotasun handiena zuten ekonomietan.

Egoera horrek agerian utzi zuen turismoaren sektoreak nazioarteko ordena egonkor batekiko duen mendekotasun handia, estatuen arteko elkarrekiko konfiantza oinarritua. Osasun publikoko politika nazionalak —ondoko herrialdeekiko koordinaziorik gabeak, askotan— ziurgabetasun-giroa sortu zuten, eta horrek eragina izan zuen bai bidaiarien erabakietan, bai enpresen estrategietan.

Hala eta guztiz ere, susperraldi nabarmena izan da gerora. 2021etik 2024ra bitartean, nazioarteko turismoa pixkanaka suspertuz joan zen, eta, 2024an, pandemiaren aurreko mailak gainditu zituen, nazioarteko turismoak eragindako diru-sarrerari dagokienez. Sektorearen erresilientziak harrituta utzi ditu nazioarteko erakundeak ere, urteko % 8,5eko hazkunde iraunkorra izan baitu. Suspertze hori, hain zuzen ere, hainbat faktorek bultzatu dute: eskualdeko turismoak, igorle handiek (Txina edo AEB, kasu) ateak berriro ireki izanak eta konfinamenduen ondoren metatutako eskari handiak. Nolanahi ere,

2021etik 2024ra bitartean, nazioarteko turismoa pixkanaka suspertuz joan zen, eta, 2024an, pandemiaren aurreko mailak gainditu zituen, nazioarteko turismoak eragindako diru-sarrerari dagokienez. Sektorearen erresilientziak harrituta utzi ditu nazioarteko erakundeak ere, urteko % 8,5eko hazkunde iraunkorra izan baitu. Suspertze hori, hain zuzen ere, hainbat faktorek bultzatu dute: eskualdeko turismoak, igorle handiek (Txina edo AEB, kasu) ateak berriro ireki izanak eta konfinamenduen ondoren metatutako eskari handiak.

pandemiaren egiturazko ondorioek bere horretan dira: bidaiatzeko modua, kontsumitzaileen lehentasunak eta munduko mugikortasunari lotutako arriskuaren pertzepzioa aldatu egin dira.

COVIDaren krisia gaindituta, egungo geopolitikan gero eta ezegonkortasun handiagoa dago, eta, horren ondorioz, turismo globala garatzen den baldintzak aldatzen ari dira. Errusiaren Ukrainako inbasioak eragin nabarmena du nazioarteko turismoan, Ekialdeko Europan, bereziki. Mugako herrialdeek, hala nola Poloniak, Errumaniak edo Baltikoko Estatuak, aldaketa nabarmenak izan dituzte beren turismo-fluxuetan: alde batetik, turismo solidarioaren garapen hasiberria; eta bestetik, turismo tradizionalaren beherakada, gatazkaren gertutasunak eragindako beldurragatik. Gainera, Errusiari ezarritako nazioarteko zigorrak eta aire-eremuen itxierak ia erabat ezabatu dute Errusiako turismoa Mendebaldeko Europako zati handi batean, eta, aldi berean, Errusiak bere eskaintzaren zati bat barne-turismora edo zehapenekin lerrokatu gabeko herrialdeetara bideratu du. Hain zuzen ere, Errusiako Garapen Ekonomikoko Ministerioaren datuen arabera, nazioarteko turismoak hazten jarraitzen du herrialdean, bakartze diplomatikoa gorabehera, Asiarekin, Ozeano Barearekin eta Persiako Golkoarekin turismo-loturak indartzeari esker.

Atlantikoaren beste aldetik, Estatu Batuek ere eredu esanguratsua dute, baina espero gabekoa. 2025eko urtarrilean Donald Trump presidente izendatu zutenetik, «Trump efektuak» prentsa, merkatuak eta nazioarteko harremanak astindu ditu. Giro politiko

horren ondorioz, nabarmen jaitsi da herrialderako turismo-eskaria, batez ere agintari iparramerikarrak argi eta garbi seinalatutako Europako helmugetatik. Hilabete bakar batzuetan, jatorria Europan zuten bidaiek gainbehera gogorra izan zuten. AEBetako Merkataritza Saileko International Trade Administration erakundearen datuen arabera, Europako bisitarien urte arteko aldakuntza izugarri jaitsi zen 2024ko lehen hiruhilekoaren eta 2025eko lehen hiruhilekoaren artean: Austria (-% 30), Danimarka (-% 25), Alemania (-% 28), Islandia (-% 30), Norvegia (-% 27), Espainia (-% 25), Suedia (-% 20) eta Erresuma Batua (-% 18). Erorketa sinkronizatua bezain zabala kontinente osoan.

Sektoreari dagokionez, harridura sortu zuen Paul Englishek, Kayak bidaia-bilatzailearen sortzaileetako batek, adierazpen hau egitean agertutako irmotasunak, jarrera zuhurra izan ohi baitu: «Bi hilabetetan, Estatu Batuen ospea suntsitu du; hala erakusten du EBtik herrialde honetarako bidaietan izandako jaitsierak».

2025eko udara begira, joera horri eutsiko zaiola dirudi. ACAVE patronalak (bidaia-agentzia espezializatuen elkarte korporatiboa) Espainiako bidaia-agentzien artean egindako inkesta baten arabera, agentzien % 75en jaitsiera handia izan du Estatu Batuetako helmugetarako bidaien eskariak. Bezeroek aipatzen dituzten arrazoi nagusiak gobernu berriaren onarpen eza (% 72) eta muga-kontrol zorrotzak (% 28) dira. Bertan behera utzitako bidaiak esanguratsuak izan ez badira ere, erreserba berriak nabarmen jaitsi dira, merkatu igorleetan, batez ere, Espainian, Alemanian eta Erresuma Batuan, esate baterako. Jaitsiera horrek berresten du Estatu Batuek helmuga turistiko gisa zuten erakargarritasunaren galera kontsumitzaileen portaeran barneratu dela, bidaien plangintzan indarra galduta. Segurtasun ezaren pertzepzioa, migrazio-esparruaren gogortzea eta gobernuaren aurkako gero eta jarrera handiagoa direla-eta, herrialdeak erakargarritasuna galdu du aurreko urteekin alderatuta.

Horrez gain, Ekialde Ertaineko egungo gatazka armatuek korridore turistiko osoak itxi dituzte, eta, horrenbestez, eskaria beste eskualde batzuetara mugitu behar izan da, eta «segurutzat» jotzen diren helmugen arteko lehia areagotu da.

Testuinguru berri horrek ziurgabetasuna sortzen du, baina baita egungo turismoaren oinarri politikoak

birpentsatzeko beharra ere. Hala, dimentsio geopolitikoak funtsezko faktore bihurtu da mapaturistiko globalaren aldaketak ulertzeko. Desglobalizazioa — oraingoz — ez da ageri ez ondasunen merkataritzan, ez zerbitzuen merkataritzan.

Turismo-fluxuen gainerako ondorioak

Testuinguru geopolitiko berri hori zuzenean islatzen da nazioarteko turismo-fluxuen konfigurazioan. Lehenik eta behin, eskaria egonkorragotzat eta seguruagotzat jotzen diren helmugetara lekualdatu dela ikusten da, tradizionalki ezagunak izan arren gatazken edo murrizketen eraginpean dauden beste batzuen kaltetan. Aldi berean, hurbileko turismoaren eta etxeko turismoaren hazkunde iraunkorra finkatu da, batez ere erdi-mailako klase sendoa den herrialdeetan.

Bestalde, Hegoko lurretan helmuga berriak sortzea ere turismoaren munduko mapa berregituratzen ari da, pandemia aurreko garaietatik. Zenbait herrialde, hala nola Indonesia, Maroko, Kolonia eta Vietnam, nazioarteko gero eta bisitari gehiago erakartzen ari dira, beren aniztasun natural eta kulturala baliatuz, bai eta irekitasun instituzional handiagoa baliatuz ere. 2024an, herrialde batzuek nabarmen gainditu zituzten pandemia aurreko zifrak, hala nola **Albaniak (% 80), Kolonbiak (% 37), Marokok (% 35) eta Guatemalak (% 33)**, eta sendotu egin ziren merkatu globalean. Joera bereziki nabarmena da oso maila apaletatik abiatzen ziren eskualdeetan, Ipar Afrikan eta Erdialdeko Amerikan, adibidez; **% 22 eta % 17** hazi ziren, hurrenez hurren, 2019arekin alderatuta.

Lekualdatze hori, azken hamarkadetan izandako globalizazio-prozesuarekin hain lotuta dagoena, eskaintza-faktoreen ondorio da batetik, hala nola prezio lehiakorak, garraio-erraztasunak, azpiegituren hobekuntza eta egonkortasun instituzionala, eta, bestetik, eskari-faktoreen ondorio, hau da, helmuga tradizionalak saturatzearen eta bidaiariek esperientzia «benetakoagoak» edo ez hain masifikatuak nahi izatearen ondorio. Pandemiaren ondorengo susperraldi-gaitasun asimetrikoak **nazioarteko turismoaren polarizazioan sakondu du**; izan ere, herrialde batzuek erakartzeko eta biltzeko gaitasuna indartu dute (sektoreak 1,9 bilioi dolar sortu zituen esportazioetan 2024an, 2023an baino % 3 gehiago),

eta beste batzuek, berriz, oraindik ez dituzte lortu pandemiaren aurreko zifrak, Asia-Pazifikokoan eta Ekialdeko Europan, batez ere.

Arrakala kuantitatibo horrez gain, desberdintasun kualitatibo bat dago: sortzen ari diren helmuga askok **oraindik ez dute arau-esparru sendorik edota jasangarritasun-plan integralik**, eta, beraz, helmuga nagusien akatsak errepikatzeko arriskua dute. Testuinguru horretan, turismoa, aukera ekonomikoa ez ezik, desberdintasun globalen adierazle eta nazioarteko gobernantzaren erronka ere bihurtu da.

Hori dela-eta, merkatu turistikoaren polarizazio handiagoa da: hazten jarraitzen duten helmuga hipermasifikatuak eta azkar nabarmentzen ari diren lurralde berriak, beharrezko azpiegitura edo erregulaziorik gabe, askotan. Tentsio horrek jasanezintasun sozial eta ekologikoaren ageriko arriskuak dakartza, turismoaren hazkundera barne-krisiei aurre egiteko irtenbide ekonomiko azkar gisa planteatzen denean, bereziki.

Oro har, turismo-fluxuek gero eta gehiago islatzen dituzte desberdintasun globalak: bidaiatu dezaketenek sarriago eta helmuga askotarikoagoetara bidaiatzen dute; bidaiatu ezin dutenak, berriz, mugikortasun horretatik kanpo geratzen dira. Horrela, nazioarteko turismoa gaur egungo globalizazioa definitzen duten arrakala sozial eta ekonomikoaren adierazpen zuzen bihurtzen da.

Espainiaren kasua: arrakasta eta mendekotasuna

Espainia munduko potentzia turistikotzat sendotu zen hirurogeita hamarreko hamarkadaz geroztik, nazioarteko turismoaren hazkundera herrialdearen garapen ekonomikoaren funtsezko makuluetako bat bihurtu zenean. Harrezkero, turismoa dibisa-eta esportazio-iturri nagusietako bat izateaz gain, ekonomia- eta lurralde-politiken ardatz egituratzailea ere izan da azken bost hamarkadetan. Gaur egun, sektoreak BPG nazionalaren % 12,3 inguru hartzen du, eta 2,5 milioi pertsonari baino gehiagori ematen die enplegua, zuzenean edo zeharka; horrek, beraz, agerian uzten du Espainiako ekoizpen-ereduan duen egiturazko pisua.

2024an, Espainiak bere marka historikoa hautsi zuen nazioarteko 93,7 milioi turista jasota; hau da, beste maximo absolutu bat izan zuen, eta munduko hiru helmuga bisitatuenen artean duen posizioa sendotu. Baina zifra hori ez da lorpen hutsa, paradoxa gero eta nabarmenagoa du ezkutuan: arrakasta ekonomikoak egitura ahul eta desorekatu bat du euskarri, lurralde-kontzentrazioan, urtarokotasunean, enplegu prekarioan eta hiri-inguruneko eta ingurune naturaleko presio gero eta handiagoan oinarritzen dena.

Ekonomian duen garrantzia ekonomiko horren ondorioz, gainera, etengabeko arreta izan du politikan. Turismoa sistematikoki babestu da sustapen-estrategia nazionalen, azpiegiturretan egindako inbertsio publikoen eta lehiakortasun-planen bidez, eta Espainia ekonomia globalean txertatzeko funtsezko pieza bihurtu da. Nolanahi ere, arrakasta kuantitatibo horrek berak tentsioak sortu ditu lurraldean, gizartearen eta ekologian, eta ereduaren jasangarritasunari buruzko galderak planteatu dituzte.

Lidergo hori indartu egin da azken urteetan. 2024an, Espainiak bere marka historikoa hautsi zuen nazioarteko 93,7 milioi turista jasota; hau da, beste maximo absolutu bat izan zuen, eta munduko hiru helmuga bisitatuenen artean duen posizioa sendotu. Baina zifra hori ez da lorpen hutsa, paradoxa gero eta nabarmenagoa du ezkutuan: arrakasta ekonomikoak egitura ahul eta desorekatu bat du euskarri, lurralde-kontzentrazioan, urtarokotasunean, enplegu prekarioan eta hiri-inguruneko eta ingurune naturaleko presio gero eta handiagoan oinarritzen dena.

Ikuspegi makroekonomikotik, turismoa ihesbidetzat hartu da Espainiako ekoizpen-ereduaren egiturazko ahulezien aurrean, industria-ahalmen mugatua eta zerbitzu-sektorearekiko mendekotasuna, bereziki. Turismoak bultzatutako zerbitzu-balantzaren superabitak partzialki konpentsatzen du merkataritza-defizita, eta aukera ematen du bestela arriskuan egongo liratekeen oreka makroekonomikoei eusteko. Baina logika horrek egiturazko mendekotasuna sortu du, ekonomia-politikako beste erabaki batzuk baldintzatzen dituena.

Lurraldeei dagokienez, turismoaren hazkundeak eskualdeen arteko desberdintasunak areagotu ditu. Balear Uharteek, Kanariak, Kataluniak eta Andaluziak biltzen dute nazioarteko fluxuaren zati handi bat, eta beste eremu batzuk, berriz, dinamismo horretatik kanpo geratzen dira. Kontzentrazio horrek hainbat arazo areagotzen ditu, hala nola higiezinaren espekulazioa, gentrifikazioa, azpiegitura eta zerbitzu publikoen gaineko presioa, eta egoiliarren auzo arteko desplazamendua.

Aldi berean, turismoak eragina izan du hirien konfigurazioan. Alokairu turistikoaren gorakada, bisitarien soilik zuzendutako negozioen ugartzea eta espazio publikoen masifikazioa direla-eta, hiri-paisaia eraldatzen ari da, eta egoiliarren eguneroko bizitza sakonki asaldatzen. Hiriak leku bizi izateari utzi diote, eta kontsumitutako produktu bihurtu dira, parke tematiko, eta, ondorioz, egoiliarrik gabeko gune.

Birmoldatzeko eta dibertsifikatzeko saiakerak egin arren —bereziki nabarmenak dira diskurtso instituzionaletan, hala nola 2030 Turismo Jasangarriaren Estrategia—, **sektorearen mendekotasun kuantitatiboak mugatu egiten du eraldaketarako benetako gaitasuna**. Enpresa-hunaren, inbertsioen eta politika publikoen zati handi bat iritsiera-zifrak eta gastua maximizatzerako bideratuta dago oraindik, sakonean dagoen eredu aldatu gabe. Arreta alderdi kualitatiboan jarri eta, modu sinplean, eroste-ahalmen handiagoa duten turisten aldeko apustu gisa ulertzen den ereduak, turistaren profilari buruzko bestelako gogoetarik egin gabe, gaindituta behar luke dagoeneko. Diru gehiago gastatzen duen turistak ez du zertan arduratsuagoa izan, ez bidaian ez helmugan.

Azken finean, Espainiako kasuak modu paradigmaticoan ilustratzen ditu egungo turismoaren dilemak: arrakasta ekonomikoa vs. jasangarritasun soziala; lidergo globala vs. tokiko kontrolaren galera; eta hazkunde kuantitatiboa vs. bizi-kalitatea. Eredu horrek hainbat hamarkadatan balio izan du, baina egiturazko agortzearen sintomak erakusten hasi da.

Zenbait helmugatan, hala nola Bartzelonan, Palman, Donostian eta Granadan, turisten presentzia masiboak gatazkak sortu ditu bertako biztanleekin, beren hiria kontsumo bizkorreko dekoratu bihurtzen ari dela sumatzen baitute. Horrez gain, arautu gabeko opor-aloairuak ugartu egin dira; hori dela eta, egoiliarren kanporatzea azkartzen da, eta etxebizitzak haren funtzio sozialetik aldentzen dira. Kasu askotan, hiri-espazioak eraldatzeaz batera, kultura-identitatea galduz joan da, esperientziak homogeneizatu baitira, eta ondarea hutsaldu.

Turismofobia eta beste kanpo-efektu batzuk

Espainian —eta munduko beste eskualde askotan— izan den turismoaren gorakadak albo-ondorio batzuk ekarri ditu, eta, bigarren maila batean gelditu ordez, eztabaida publikoaren zentralitatea lortu dute. Helmugak saturatzen doazenez eta turismoaren onurak **modu ekitatiboan banatzen ez direnez**, egonezina handitzen ari da egoiliarren artean. Egonezin hori protesta esplizituen, pintaketen edo sare sozialetan egindako kanpainen bidez azaleratzen da batzuetan, azken urteetan indarra hartu duen etiketaren pean: **turismofobia**.

Sektore batzuek modu interesatuan erabili dute hitz hori, kritikak deslegitimatzeko, baina, egia esan, benetako arazo bat nabarmentzen du: turismoaren intentsitatearen eta lurraldeek eredu horri eusteko duten ahalmenaren arteko desoreka gero eta handiagoa. Sintomak ugariak dira: aloairuaren garestitzea, bizilagunen kanporatzea, garraio eta zerbitzu publikoen saturazioa, ondarearen narriadura, hurbileko merkataritzaren galera, eta eguneroko bizitzaren ordezkapena **esklusiboki bisitariengana bideratutako** ekonomia sustatuta.

Zenbait helmugatan, hala nola **Bartzelonan, Palman, Donostian eta Granadan**, turisten presentzia masiboak gatazkak sortu ditu bertako biztanleekin, beren hiria **kontsumo bizkorreko dekoratu bihurtzen ari dela** sumatzen baitute. Horrez gain, arautu gabeko opor-aloairuak ugartu egin dira; hori

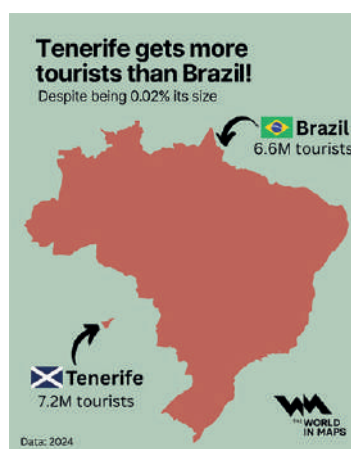
dela eta, egoiliarren kanporatzea azkartzen da, eta etxebizitzak haren funtzio sozialetik aldentzen dira. Kasu askotan, hiri-espazioak eraldatzeaz batera, kultura-identitatea galduz joan da, esperientziak homogeneizatu baitira, eta ondarea hutsaldu.

Espainiatik kanpo, **Hawaiiren** kasua bereziki argigarria da; azterlan askotan aipatu izan da. Artxipelagoak 1,5 milioi biztanle ditu, eta 10 milioi turista baino gehiago izaten ditu urtean; hala, inflexio-puntu batera iritsi dira bertan, egoiliarren bizikaltatea arrisku larrian jarri baita. Egoera hori gai nagusi bihurtu da jendartean ere, Bad Bunnyren abesti biralizatuan, esate baterako; abestian, honela dio, salaketa moduan: «*Quieren quitarme el río y también la playa / Quieren al barrio mío y que abuelita se vaya*» («Ibaia kendu nahi didate, baita hondartza ere. / Nire auzoa nahi dute, baita amonaxoa joatea ere»). **Turismo-ereduaren kritikak foro akademikoak gainditu ditu, eta eguneroko hizkuntzetan, hizkuntza artistikoetan eta emozionaletan txertatu da.**

Espainian, 2025eko udaberrian, mapa harrigarri bat biralizatu zen; bertan, Tenerife uhartera iristen ziren turistak eta Brasilek 2024an jasotako nazioarteko bisitari-kopuru osoa alderatu ziren. Hego Amerikako herrialdearen azaleraren % 0,02 eskas izan arren, **Tenerifen Brasil osoan baino turista gehiago izaten dira.** Sare sozialen efektu anplifikatzaileak agerian utzi du gero eta sentsibiltate sozial handiagoa dela helmuga jakin batzuen saturazioari eta turismo-ereduak lurraldeen arabera duen proportzio ezari dagokienez.

Testuinguru horretan, premiazkua da turismo-eredua birpentsatzea, ez soilik BPGri egiten dizkion ekarpenei erreparatuta, baizik eta gizartean, ingurumenean eta maila sinbolikoan eragiten dituen kostuak ere kontuan hartuta. Etekinen bestelako banaketa erreal bat eta espazioaren kudeaketa demokratikoagoa egin ezean, helmuga horiek ikusiko dute sustatzen dituen ekonomia-jarduerak berak jartzen duela arriskuan bertan bizi ahal izatea.

[...] remiazkoa da turismo-eredua birpentsatzea, ez soilik BPGri egiten dizkion ekarpenei erreparatuta, baizik eta gizartean, ingurumenean eta maila sinbolikoan eragiten dituen kostuak ere kontuan hartuta. Etekinen bestelako banaketa erreal bat eta espazioaren kudeaketa demokratikoagoa egin ezean, helmuga horiek ikusiko dute sustatzen dituen ekonomia-jarduerak berak jartzen duela arriskuan bertan bizi ahal izatea.

Eta orain zer?

Tentsioak —geopolitikoak, sozialak eta lurraldekoak— gero eta handiagoak diren egoera honetan, turismo-politikak birpentsatzea ez da aukera bat, premia bat baizik. Iritsierak eta diru-sarrerak maximizatzeko logikak agortze-zantzu argiak erakusten ditu. Eredua aldatzen ez bada, helmugek berek ezarriko dituzte mugak, saturazioagatik edo arbuioagatik. **Jasangarritasuna ez da lelo bat, sektoreak bizirik irauteko baldintza bat baizik.**

Arrakasta zifretan soilik neurtzeari uztea da lehen urratsa. Espainia adierazle zabalagoak txertatzen hasi da; besteak beste, 2030 Turismo Jasangarriaren Estrategian planteaturikoak aipa daitezke, bisiten kalitatean, lurralde-inpaktuan, enplegu duinean edo kultura-zaintzan zentratzen direnak. Ildo horretan, **Turismoaren eta Bidaien Garapen Indizeak**, Munduko Ekonomia Foroak bultzaturikoak, ikuspegi

integralagoa ematen du, hainbat faktore barne hartzen baititu, hala nola ingurumen-jasangarritasuna, erresilientzia soziala edo erakundeen prestakuntza. Etorkizuneko turismoa neurtzeko, komunitateak sostengatzeko duen gaitasuna hartuko da kontuan, ez errekorrak hausteko duen gaitasuna.

Halaber, funtsezkoa da tokiko gobernantza indartzea. Administrazioek arau- eta zerga-tresnak izan behar dituzte, etxebizitza antolatzeke, turismo masiboa mugatzeko eta sektoreko eragileei erantzukizuna eskatzeko. Benetako deszentralizaziorik gabe, estrategia nazional orok paper erreza izateko arriskua du.

Turismo-politikak bidezko garapenaren proiektu zabalago baten parte izan behar du. Beharrezko ditu herritarren parte-hartzea, etekinen birbanaketa, ekonomia sozialaren babesa eta lurraldearen mugak errespetatuko dituen trantsizio ekologikoa. Laburbilduz: epe laburrekin obsesio gutxiago duen eta ongizate kolektiboarekiko konpromiso handiagoa agertzen duen turismoa.

Erakutsi duenez, turismoa dinamikoa eta erresilientea da, baina, aldi berean, aro geopolitiko berriko tentsioekiko, krisi klimatikoarekiko eta desberdintasun sozialekiko zaurgarria. Bidaiatzea eskubide bermatua ez den mundu zatikatu honetan,

jada ez da galdetu behar zenbat turista iritsiko diren, baizik eta **zer baldintzatan, zer inpaktuekin eta zer arauaren pean** iritsiko diren.

Etorkizuna izan nahi badu, turismoak hori ahalbidetzen duten lekuekin adiskidetu behar du. Ezin du jarraitu zifren industria huts izaten: ongizate eta ekitate globalerako tresna bihurtu behar du. ■

Bibliografia

- ACAVE (2025): *Previsiones de viaje de verano*, 2025. [Prensa-oharra], Bidaia Agentzia Espezializatuen Elkarte Korporatiboa.
- Nazio Batuak - Turismoa (2025eko urtarrilaren 21a): *International tourism recovers pre-pandemic levels in 2024*. [News Release], Madril.
- World Economic Forum (2024): *Travel & Tourism Development Index 2024: Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future*. <https://es.weforum.org/publications/travel-tourism-development-index-2024/>
- World Travel & Tourism Council (2025): *EIR Factsheet – World 2025*. <https://wttc.org/research/economic-impact>